ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Бухоро тумани

2024 йил 28 март

Бухоро туманлараро иктисодий суди, судья И.Юлдашев раислигида, судья ёрдамчиси Қ.Қўзиеванинг котиблигида, Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Бухоро вилоят худудий бошқармасининг даъвогар "WBM Romitex" масъулияти чекланган жамияти манфаатида жавобгар "Xusenov Xurshid Chorvasi" масъулияти чекланган жамиятидан асосий қарз ва жарима ундириш тўғрисидаги даъво аризаси асосида қўзғатилган иктисодий ишни даъвогар вакили А.Қаҳҳоров (ишончнома асосида) иштирокида ўз биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Бухоро вилоят худудий бошқармаси даъвогар "WBM Romitex" масъулияти чекланган жамияти манфаатида (матнда даъвогар деб юритилади) судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар "Xusenov Xurshid Chorvasi" масъулияти чекланган жамияти (матнда жавобгар деб юритилади)дан 881.478.853 сўм асосий қарз ва 241.295.940 сўм жарима ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъвони қувватлаб, уни тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлиси вақти ва жойи тўғрисида тегишли тартибда хабардор қилинган палата ва жавобгар вакили иштирокини таъминлашмади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (ИПК)нинг 128, 170-моддаларига асосланиб, ишни уларнинг иштирокисиз кўриб чикишни лозим топади.

Суд, иш хужжатларини ўрганиб чиқиб, даъвогар вакилининг тушунтиришларини эшитиб, қуйидаги асосларга кўра даъво аризани қисман қаноатлантиришни лозим топади.

Иш хужжатларидан аниқланишича, тарафлар ўртасида 2023 йил 16 январда пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича 265-сонли контрактация шартномаси тузилган.

Шартнома шартларига кўра, Хўжалик (жавобгар) Тайёрловчи (даъвогар)га 50 гектар ер майдонидан 2023 йил хосили учун жами 125 тонна пахта хом-ашёсини етказиб бериши, Тайёрловчи (даъвогар) эса "Хўжалик" (жавобгар)ни уруғлик, агротехник тадбирлар учун бўнак маблағлари, шу жумладан ёкилғи мойлаш материаллари, минерал ўғит ва бошқа зарур нарсалар билан таъминлаш, етиштирилган маҳсулотни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлашни ўз зиммасига олган.

Даъвогар шартнома мажбуриятларини бажариб, жавобгарга 2023 йил хосили учун пахта хом-ашёси махсулотини етиштириш учун зарур бўлган жами 1.104.962.425 сўм кийматдаги моддий-техника русурсларини етказиб берган. Жавобгар томонидан шартнома мажбурияти лозим даражада

бажарилмаган ҳамда келишилган миқдорда пахта хом-ашёси маҳсулоти қисман 28.094 кг етказиб берилган. Шунга кўра тарафлар ўртасида ўзаро-ҳисоб китоблар натижасида жавобгарнинг даъвогар олдида 881.478.853 сўм қарздорлиги вужудга келган. Даъвогарнинг мазкур қарздорликни тўлаб бериш ҳақида юборилган талабнома хати жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (матнда ФК деб юритилади) 234-моддаси иккинчи қисмига кўра, мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чикади.

ФКнинг 236-моддасига кўра мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конунчилик талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 465-моддасига мувофик, контрактация шартномасига мувофик кишлок хўжалиги махсулотини етиштирувчи кишлок хўжалиги махсулотини кайта ишлаш ёки сотиш учун бундай махсулотни харид киладиган шахсга — тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни кабул килиш (кабул килиб туриш), унинг хакини шартлашилган муддатда муайян бахода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Жавобгарнинг даъвогар олдидаги 881.478.853 сўм қарздорлиги иш хужжатларидаги шартнома, хисобварақ-фактуралар, бир томонлама тасдиқланган солиштирма далолатнома, талабнома хати ва бошқа далиллар билан ўз тасдиғини топади. Демак, даъвогарнинг асосий қарзни ундириш ҳақидаги талаби асосли ҳисобланади.

Шу сабабли суд даъвогарнинг 881.478.853 сўм асосий қарз ундириш ҳақидаги даъво талалабини тўлиқ қаноатлантиришни лозим топади.

Шунингдек, даъвогар жавобгардан шартноманинг 5.2-бандига кўра топширилмаган пахта хом-ашёси махсулоти қийматининг 30 фоизи микдорида 241.295.940 сўм жарима ундиришни сўраган.

Шартноманинг 5.2-бандига кўра, шартномада белгиланган нав, сифат ва микдорда махсулот топширишдан асоссиз бош тортганлиги учун "Хўжалик" "Буюртмачи"га топширилмаган махсулот қийматининг 30 фоизи микдорида жарима тўлаши белгиланган. Жавобгар томонидан даъвогарга мазкур шартнома бўйича 96.906 кг пахта хом-ашёси топширилмаган ва мазкур холатда жарима суммаси хисоб-китоби бўйича 96.906х8300=804.319.800х30%= 241.295.940 сўмни ташкил қилади.

Демак, даъвогарнинг жарима ундириш талаби хам асосли хисоблнади.

ФКнинг 326-моддасига мувофик, агар тўланиши лозим бўлган неустойка кредиторнинг мажбуриятини бузиш оқибатларига номутаносиблиги кўриниб турса, суд неустойкани камайтиришга ҳақли. Бунда қарздор мажбуриятни қай даражада бажарганлиги, мажбуриятда иштирок этаётган тарафларнинг мулкий аҳволи, шунингдек кредиторнинг манфаатлари эътиборга олиниши керак. Суд алоҳида ҳолларда қарздор ва кредиторнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш ҳуқуқига эга.

Суд, тўланиши лозим бўлган неустойка кредиторнинг мажбуриятини бузиш оқибатларига номутаносиблигини, жавобгар томонидан шартнома мажбурияти қисман бажарилганлиги ва тарафларнинг мулкий манфаатларини эътиборга олиб, даъвонинг жарима ундириш талабини камайтириб қисман, яъни 24.129.594 сўмга қаноатлантиришни, қолган қисмини қаноатлантиришни рад қилишни лозим топади.

ИПК 118-моддасининг биринчи ва олтинчи қисмларига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари микдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади. Агар даъвогар томонидан билдирилган неустойкани ундириш ҳақидаги талаб асосли бўлиб, бирок унинг микдори қонунчиликда белгиланган ҳуқуқдан фойдаланилган ҳолда суд томонидан камайтирилган бўлса, суд харажатларининг камайтирилиши ҳисобга олинмаган ҳолда ундирилиши лозим бўлган неустойка суммасидан келиб чиққан ҳолда, суд харажатлари жавобгарнинг зиммасига юклатилиши лозим.

Суд, иш юзасидан суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни, жавобгар хисобидан даъвогар фойдасига олдиндан тўланган 34.000 сўм почта харажатини ва республика бюджетига 22.455.495,86 сўм давлат божи ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга кўра, ИПКнинг 118, 128, 170, 176-179, 180 ва 186-моддаларини кўллаб суд,

карор килди:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар "Xusenov Xurshid Chorvasi" масъулияти чекланган жамиятидан даъвогар "WBM Romitex" масъулияти чекланган жамияти фойдасига 881.478.853 сўм асосий қарз, 24.129.594 сўм пеня ва олдиндан тўланган 34.000 сўм почта харажати ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар "Xusenov Xurshid Chorvasi" масъулияти чекланган жамиятидан республика бюджетига 22.455.495,86 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ой муддат ичида шу суд орқали Бухоро вилоят судига апелляция тартибида шикоят (протест) келтириш мумкин.

Судья И.Юлдашев

